

Notitie

Aan: *Gemeente Zwolle*

Auteur(s): *Johan Seekles + Jaap Hagedoorn*

Betreft: *Inventarisatie van bronnen t.b.v. een onderzoek naar de rol van de gemeente Zwolle bij het vervreemden van Joods (on)roerend goed en het heffen van belastingen en bijdragen t.b.v. algemene voorzieningen*

Datum: *16 oktober 2020*

Inleiding

Naar aanleiding van het Pointer-onderzoek naar geroofd Joods vastgoed stellen een aantal gemeenten, waaronder Zwolle, een onderzoek in naar de aanwezigheid van mogelijke bronnen in hun archieven. Dit bronnenoverzicht is niet uitputtend. Het is verstandig om ook de bronnen, die datajournalist Thomas Mulder noemt als eerste te raadplegen. Men kan dan gerichter in onderstaande archieven aan de slag.

Aanvullend aan het bronnenoverzicht zijn twee zaken van belang. Er bestaat een uitstekend overzicht van de Joodse gemeenschap in Zwolle in de jaren 40-45 zodat een snelle match te maken is met namen die mogelijkerwijs in de documenten te vinden zijn (denk aan namen als De Vries, De Leeuw en De Groot die ook in Joodse kring voorkomen). Tenslotte bestaat het vermoeden dat de gemeente Zwolle in 1953/1954 en 1962-1968 heeft meegewerkt aan/informatie verstrekt ten behoeve van een vergelijkbaar onderzoek. Het behoeft een nadere beschouwing wat de aard van dit onderzoek is geweest, en ook of hier neerslag van is dat gebruikt kan worden als startpunt voor verder onderzoek.

Bronnenoverzicht HCO

0145 Bewaarders Hypotheken en Kadaster in Overijssel. In dit bestand zitten een aantal archiefstukken, die betrekking hebben op beslag en beheer van joods bezit in Zwolle (inventarisnummers 10780-10782) en Deventer (inventarisnummers 12558-12563). Daarnaast kan worden gekeken in de kadastrale leggers van de gemeente Zwolle (bloknummer 0702.7, periode 1830-1964). Dit bestand is echter geïnventariseerd.

0400.7 Districts Militaire Commissaris te Zwolle. In dit bestand bevinden zich de inventarisnummers 49, 50 en 52, die mogelijk aanwijzingen bevatten.

0397. Militair Gezag, Commissaris van Overijssel. In dit bestand bevindt zich paragraaf 18 Rechtsherstel en Beheer. Hierin wordt gesproken over oorlogsbuit (inventarisnummers 208-213).

0726. POD/PRA. In dit bestand zitten veel verklaringen (getuigenverklaringen en verdachtenverhoren) van verschillende personen, die ook betrekking kunnen hebben op het roven van joodse goederen. Interessant is bv inventarisnummer 527 nr 229, waarin het specifiek gaat om het beheer van joodse goederen. In dit zelfde inventarisnummer 527 nr 260 zijn verklaringen opgenomen, door de S.D-er Cieraad afgelegd over de rijwielhandelaar Geerink te Zwolle. Het is zeker de moeite waard om nader onderzoek te doen in dit archief.

0470. Belastingdienst, Administratie der Registratie en Domeinen, registers 4, Kantoor Zwolle, periode 1919-1952. Het betreft hier zgh. Registers tot boeking van onderhandse akten, onder meer van het kantoor Zwolle. Van belang zijn dan de inventarisnummers 108-126.

1280. Prijzenbureau voor Onroerende Zaken in het Ambtsgebied Zwolle, (1940-1946).

Dit bureau had bemoeienis bij de verhuur en verkoop van objecten tot 1946. Dit archief beslaat slechts drie inventarisnummers, die mogelijk aanwijzingen zouden kunnen bevatten.

0725. Gemeentepolitie Zwolle, 1940-1979. Dit bestand is zeker een interessante bron. Het bestaat uit twee gedeelten, tw. de periode 1940-1945 en de periode 1945-1979. In de eerste periode is bevat het Vertrouwelijk Archief (inventarisnummers 101-105) vertrouwelijk gegevens of inlichtingen over personen en zaken. Zo zijn ook de inventarisnummers 76-82 interessant; inventarisnummer 79 rept expliciet over personen, die Joodse huizen hebben gekocht. Inventarisnummer 675 tenslotte, bevat een staat van onroerende goederen die door de bezetter in beslag zijn genomen en door de Niederländische Grundstückverwaltung zijn verkocht.

0708 Gemeente Zwolle, burgerlijke stand en bevolkingsregister, 1811-1966. Dit bestand bevat een kaartregister van afgevoerde personen in het tijdvak 1940-1945, de inventarisnummers 1068-1074.

Wij beheren ook de gezins/persoonskaarten van de gemeente Zwolle na 1940. Via deze bron zijn vaak de adressen van Joodse families te achterhalen.

0652. Stichting Collectie Zwolle, 1940-1945. In deze verzameling bevindt zich het inventarisnummer 1062. Het bevat nota's van een verhuisbedrijf met betrekking tot de vervoer van Joodse inboedels.

0791. Gemeentearchief Zwolle. Dit archief bevat mogelijk aanwijzingen voor eerder uitgevoerd onderzoek door derden. Van belang zijn dan de jaarverslagen (inv.nrs. 168 en 335) de serie ingekomen en minuten van uitgaande stukken (inv. nrs. 101-128) en de genealogische (inv. nrs. 131-137, alsmede 408-416, 536/537) en historische (inv. nrs 400-407) correspondentie. Zo bevatten bv de inventarisnummers 27 en 28 de correspondentie van de afdeling Bevolking met notarissen over genealogische informatie uit het bevolkingsregister met betrekking tot Joodse families te Zwolle.

1486. Nederlands-Israëlitische Gemeente Zwolle.

Dit archiefblok loopt over de jaren 1946-1949. Het beslaat slechts uit drie inventarisnummers. Het betreft correspondentie uit de jaren 1948 en 1949, alsmede rekeningen en kwitanties uit de jaren 1946-1949.

0703. Kabinet van de Burgemeester Zwolle, 1863-1962.

Dit archiefblok bevat de ingekomen en minuten van uitgaande brieven over de jaren 1903-1945. Inventarisnummer 5 betreft brieven uit de jaren 1940-1945.

0735. Gasfabriek, Waterleiding en Bosbedrijf Zwolle, 1892-1985.

0717. Openbare Werken Zwolle, 1842-1949

0718. Openbare Werken Zwolle, 1945-1989.

Daarnaast zijn stukken mbt het Grondbedrijf en het Elektriciteitsbedrijf opgenomen in 0702, Gemeentebestuur Zwolle, 1924-1988. Ik acht de kans klein dat in deze bestanden informatie voorhanden is.

0866. Notariskantoor van Royen cs, 1854-1944.

Als de overdracht van joods vastgoed werd vastgelegd, ging dat hoogst waarschijnlijk via onderhandse akten. Bij deze transactie was dan geen notaris aanwezig. Vaak werden deze akten weer wel notarieel geregistreerd. In dat verband is inventarisnummer 35 in archiefblok 0866 interessant. De notarisarchieven zijn tot 1935 in ons bezit. Voor notariële archieven over het tijdvak tot 1945 en onderzoek daarin zal men zich moeten wenden tot de Notaris-Bewaarder te Almelo.

Wij beschikken ook over de **Collectie Notariële Akten Zwolle (0702.4, periode 1811-1971)**. Deze collectie bevat de notariële akten, die bij de overdracht van vastgoed en terreinen vanuit de burgemeester als verkopende op kopende partij werden opgesteld.

0713 Gemeente Zwolle, gemeenteontvanger, 1908-1987 (nog niet geïnventariseerd, slechts ca 1 meter)

0702 Gemeentesecretarie Zwolle, 1924-1988 (hierin vooral de verordeningen)

Naast de vergaderingen van het College en de gemeenteraad zijn de navolgende inventarisnummers interessant: 186 (maandrapporten aan de CdK over gebeurtenissen, 1941-1944), 189 (inlichtingen inbeslaggenomen bezittingen van Joden, 1953/1954), 4588 (rechtsherstel onderwijzend personeel van Joodse afkomst, 1947-1949), en 4471 (verstrekte informatie omtrent tijdens de bezetting inbeslaggenomen boedels van gedeporteerden, 1962-1968)

0710 Gemeente Zwolle, Bureau belastingen, 1786-1976

0288.1 Ontvangers van de Grondbelasting, 1825-1985

Dit archief is zeker een interessante bron. Van belang zijn de inventarisnummers 697, 739, 864, 865, 867, 886, 887, alsmede de inventarisnummers 889-891 (notulen van vergaderingen van de belastinginspecteurs met de rijks-accountants over de jaren 1941-1961)

0801 Gemeentesecretarie Zwollerkerspel, 1927-1967

0470.1 Inspectie van de registratie en successie provincie Overijssel, 1942-1988

0556 Raad van Beroep voor de Directe Belastingen, 1915-1957

Archieven, buiten het HCO die informatie over Joodse families en bedrijven

094f Collectie Dossiers Omnia-Treuhandgesellschaft. Dit archief berust bij het NIOD. Bevat informatie over de liquidatie van Joodse bedrijven in Zwolle. Daarnaast bevinden zich ook bij het Nationaal Archief archieven, zoals van de Niederländische Grundstückverwaltung, het Nederlands Beheersinstituut en het Centraal Archief Bijzondere rechtspleging, die informatie over personen en bedrijven bevatten.